

Acésta fôia ese cate 3 côle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu întregu. Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii collectori.

Nr. 4.

Brasiovu 15. Februaru 1870.

Anulu III.

Georgie Sîncai si numele de romanu.

(Fine.)

In catu pentru despretiulu si urgi'a, pe care'lu intempiná numele romanescu la vecini tocma si in dílele cele mai glorióse ale Tieri muntenesci si ale Moldovei, éراسi cà nu ne prinde mirare, indata ce aflamu din documentele vechi scrise mai alesu in limb'a slavóna, cumu-cà chiaru aici romanu era sinonimu cu sierbu, sclavu, iobagiu.*)

Numirile de tienuturi si orasie, cumu Vlasc'a, Romanati, Rîmnicu s. a. inca probéza, cumu insii locuitorii acestei tieri romanesci, ai acestei Valachii, facêndu cauza comuna cu elementele slavo-bulgaresci, incepusera a se gena de numele loru romanescu.

Intru adeveru, déca armele, sciinti'a, cultur'a si mai in scurtu, admirabilulu spiritulu romanu anticu; déca umbrele lui Traianu si ale generaliloru lui nu aru fi planatu in toti seculii preste acestea tieri, diu eu nu sciu, care ar mai fi astadi numele loru. Pana la atata romanulu ajunsese strainu in patri'a sa castigata si pastrata cu bratale, cu sudórea, cu sangele seu!

Acuma se ne imaginamu unu spiritulu giganticu, precumu fusese alu lui Georgie Sîncai; se aflamu totu odata, cà acelu barbatu in vigórea junetiei sale petrecuse cincii ani p'ntre ruinele Romei antice si admirase pe fiacare dí column'a lui Traianu; cà elu si cu duoi séu trei soci ai sei descoperí in acestu modu tóta originea cea inalta si gloriósa a numelui romanescu acolo pre locu la sorgente; cà inse reintorcênduse acasa, aflà pe natiunea intréga, cu esceptiune numai de cativa martiri ai ei, dormindu somnulu mortei, somnu seculariu, somnu produsu in urmarea miiloru de suferintie, care nu mai avea nec. nume, si cà liberi, déca voiesci, si fericiti, era numa.¹

*) Multi boieri si boieranasi romani din tíer'a Hatiegului numita odenióra Valachi'a transilvanica, cu capital'a Sarmisage- thusa, alias Ulpia traiana, neci pana in dío'a de astadi nu suferé cà se le díci romani, „eu nu mi'su romanu, eu mi'su boieriu séu nemesiu,“ respunde jupanulu Ioanu, de si póte cà degetele'i esu prin caltiuni si perulu prin caciula. Totu asia ni s'a intemplatu se audimu pre unii moldoveni protestându, se nu le díci romani, cà ei nu sunt romani, ci moldoveni. Éra in catu pentru munteni, apoi nu este asia departe acelu tempu, in carele audiai nu numai pe boieriu si boieranasiu, ci si pe negutiatoriu, pe martia-foiu si ciobotariu strigandu: Mei baiate, ia chiama cativa „rumâni,“ (adica cativa proletari, fachini, séu déca mai voiesci, sierbi), pentrucá se faca cutare tréba. Not'a Red.

aceia, carii s'au renegatu de ea; se cugetamu dícu, cà ne aflamu oricare dintre noi in una situatiune cá a lui Georgie Sîncai, apoi se ne intrebamu: óre dupa una desteptare atatu de alarmatória ar fi cu potintia, cà se ne mai damu si noi din nou somnului mortaretiu?

Credu Domniloru, cà tocma aici ar fi locul cá se vedemu, sub ce conditiuni de viétia fisica si morala aflà Georgie Sîncai pe romanii din patri'a propria la reintórcerea sa din strainatate. Dupa mine acelea conditiuni de nicairi nu se potu afla cu atàta certitudine istorica, cu càta se vedu ele descrise atàtu in legile tieri numite Approbatæ et Compilatæ constitutiones, càtu si in decrete si dispositiuni gubernementali nenumerate, care emaná neincetatu totu intru intielesulu acelu legi, care stigmatísá pe natiunea si confesiunea romaniloru; in fine in miile de suplice si plansori amare, inaintate de catra romani din tóte tienuturile atàtu deadreptulu catra uniculu loru apatoriu imperatului Iosifu II., càtu si in urmarea revolutiunei sangeróse din an. 1784, catra comisariulu imperatescu comitele Iancovich.

In Munteni'a si Moldov'a sclavi'a poporimei rurale se desfintiasé intre anii 1747 et 1748 in dílele lui Constantinu Maurocordatu asia, in càtu de atunci incóce persónele si familiile nu se mai potea pune la vendiare cá vitele si cá orice marfa, ci numai pamentulu. Numerulu díleloru de iobagiá feudalistica se scadiù dela 24 la 12; tieranulu se potea muta cu famili'a sa de pre un'a mosiia pre alt'a; poporimei rurale ii era ertatu a'si cumpara proprietate de pamentu, déca avea midiulóce, pentrucà celu puçinu legile tieri nu'i stá in cale.

Nu asia in Transilvani'a si in partile adnecstate. In acea tíera sclavi'a luata intru intielesulu strinsu alu cuventului se usiorà pana la una mesura órecare numai in urmarea susu atinsei revolutiuni romanesci, éra atunci inca numai pe calea dictaturei absolute a imperatului Iosifu II., carele se scârbise din adenculu sufletulu de orgoliulu nebunescu, de brutalitatea si ferós'a crudíme a claseloru privilegiate. De atunci inainte dílele de munca ale tieranului in folosulu boierului se redusera dupa diferitele clase de sclavi la 52, 104 si 208 pe anu, éra stramutarea dela una mosiia la alt'a inca fu permisa; numai proprietate de pamentu nu'si potea castiga neci unu locuitoriu tieranulu. Intr'aceea sierbitutea populiunei rurale nu stá numai in facerea díleloru de lucru, ci aceea mai era

inca ingreunata cu prestatiuni foarte numeroase, din care se memoramu aici numai pe urmatorii:

Fiacare iobagiu mai platea boierului inca câte 10 pana la 22 fiorini pe anu, dupa cumu adeca moșiór'a cultivata de tieranu era mai maricica séu mai mica.

Dieciuéla se luá regulatu din tóte cerealiile, éra pe alocurea tocma si din legume.

Fiacare iobagiu cu vite de jugu trebuia se faca si câte una caletoria departata, adesea pana in fundulu Ungariei cu transporturi de vinu si alte, cu care ocaziune la multi le cadea vitele in drumu.

La grapatulu semenaturei, candu nu se ajungea vitele de jugu, adesea injugá si pre ómeni, pentrucá lucru boierescu se nu suferé neci-un'a amanare.

Fiacare comuna rurala era datória se ia dela boieriu câte una bute de vinu reu, pe care trebuia se'lu platésca, ori ilu bea, ori ilu dá pe vale.

Pentru câte 1 stanjinu de lemne, care se dá din padurile boieresci, tieranulu avea se faca extra 30 díle de lucru.

Fiacare comuna rurala trebuia se dea boierului la craciunu si la pasci cate unu bou grasu, pe care'lu alegea elu din ciréd'a intréga.

Pana la imperatulu Iosifu II. nu numai boierii protipendati, adeca grafii, baronii, prenobilii, ci si altii de a duo'a mana 'si pastrasera jus gladii, adeca dreptulu palosiului asupra locuitoriului tieranu, adeca cá boierulu se'lu judece si totu elu se'i taia si capulu; éra una parte din boieri mai pretendea inca si jus primae noctis, cá si in Poloni'a*).

Dupa legea tierai capulu unui tieranu ucisu fara judecata se platea cu 40 dí: patrudiece fiorini, adeca camu cu pretiulu unui bou. Dupa aceeași lege tieranulu iobagiu chiaru si pana la an. 1848 nu putea intenta nimenui procesu, pentrucá elu nu era persóna juridica, ci domnulu seu, boierulu, avea se pórte judecata in numele lui.

Tieraniloru iobagi nu le era ertatu a merge calare, neci a tiené vreunu feliu de arme.

Romanii preste totu nu era suferiti a invetia profesioni, séu asia numite meserii.

Femeile si fetele tieraniloru sclavi, adeca ale maioritatiei poporului tierai, trebuia se melitie canepa si inu, se tórca, tiese, cóse pe sam'a boieróicelor, cumu si se cérna tóte cerealiile trierate ale boierului fara neci-una limitare prin lege si fara neci-una plata; preste acésta femeile avea se mai duca la curtile boieresci mai virtosu la díle mari, inca si galine, puli, óua, pene de gansca, câte una cósta afumata de porcu; éra barbatii era datori a duce de fiacare familia din diece oi una cu mielu, din câte cinci purceli unulu, duóe ferdele de ovesu, 200 melci si altele cá acestea, séu se le rescumpere pre tóte in bani. —

*) Vedi din tempurile mai dincóce partea secreta a procesului criminalu intentatu de catra fiscu baronului Nicolae Veselenyi dupa cele intemplete in anii 1830—1834. Not'a Red.

Pe urm'a boieriloru proprietari mai venea apoi si asia numitii ciocoi, séu ciorogari, precumu se numescu in Transilvani'a, cunoscuti mai nainte sub nume de dregatori si curteni, carii inca se ingrasiá totu din sudórea si din sangele poporului.

Alaturea cu acei ciocoi, functionarii municipali din asia numitele comitate, districte, scaune, implea cu vêrfu mesur'a toturoru tiraniiloru. Unu subprefectu de ecs. pana in a. 1848 avea plata anuala numai cincidiece fiorini m. conv.; cu tóte acestea elu tienea câte patru cali cá patru lei, éra soçi'a lui se infoiá in metasaría grea cá oricare baronésa, si in fine totu din acei 50 fr., elu dupa trei ani de functiune isi mai facuse si una casa cu cinci séu siese incaperi.

Regimentele imperatesci, câte se recrutá din Transilvani'a si din partile adnecstate, se complinea in partea cea mai mare din romani. Aristocrati'a mare si mica pana la celu din urma boieranasiu si logofetu era scutita de sierbitiu in armat'a permanenta; burgesi'a nu era scutita prin lege, a fostu inse crutiata totudeauna aici, cá si in cele mai multe tieri. Asia sarcin'a portarei armelor cadea cu preponderantia asupra tieraniloru romani si asupra secuiloru. De candu am ajunsu cá se cunosc si eu afacerile patriei mele, nu'mi aducu amente, cá se fia statu jurati sub drapelulu imperatescu dintr'odata mai puçini cá 45 pana in cincidiece de mii ostasi de nationalitate romanésca. —

In Transilvani'a si in partile annectate se mai numera si pana astadi preste diece mii de familii nobile de nationalitate romanésca, ai caroru strabuni isi castigasera diplomele nobilitarie in partea loru cea mai mare cu armele; pentrucá ori-catu a fostu elementulu romanescu de persecutatu cá atare, totusi ori-candu patri'a séu tronulu era in pericolu, totudeauna regimulu si legislativ'a facea apelu cu totu-adinsulu la bratiale romanesci. De-ocamdata meritele castigate pe campulu sangelui se remunerá tocma si en masse, danduse diplome nobilitarie la comune intregi; mai tardíu inse, dupace se credea cà pericolulu ar fi disparutu, aceleasi diplome se culegea sub diverse preteste frumosiile si — se ardea, éra comunele séu familiile nobilitate se rearuncá in sclaviá*).

Dintre cele cincidiece pana in siesediece de familii protipendate ale Transilvaniei celu puçinu diu-metate au fostu de origine romanésca, precumu acésta se probéza de ajunsu prin diplomele loru nobilitarie primitive; in decursulu generatiuniloru inse rupenduse de catra poporu, parasindu si ritulu bisericescu nationale, amestecanduse prin casatorii cu aristocrati'a slavo-magiara, s'au renegatu tóte, intocma cá familiile fruntasie ale slaviloru din Bosni'a si Hertiegovin'a,

*) Vedi câteva suplice substernute imperatului Iosifu si comisariului seu, coprindietórie de asemeni plansori. Insusi comitele Dominicu Teleki citéza unu numeru considerabile din acelea in carticic'a sa titulata: A flora támadás története. 1865.

cumu si cá multe familii grecesci, care s'au turcitu, apoi asia turcite au ecsercitatú asupra natiunei loru tirania multu mai gretiósa, decatu adevératii turci.

Vediú bine Domnii mei, cà incercandume eu cá se descriu starea poporului romanescu din dílele lui Georgie Síncai si ale sociloru sei de suferintie, spiritulu meu a obositu intru atata, in catu descrierea mea abia s'ar potea asemena unei umbre de da-guerotipia, de care se vedea ici colea inainte de acésta cu vreo treidiecei de ani. De alta parte me si temu, cà prea am pusu la proba patienti'a ascultatoriloru cu posomoritele mele deductiuni istorice. Cu tóte acestea ve rogu, cá se'mi mai concedeti a face inca numai una impartasire. Pana la Síncai, adeca pana in dílele imperatului Iositu II., romanii de confesiunea resaríténa ortodocsa nu potea se aiba archierei din natiunea si din patri'a loru; neci tenerimea loru nu era primita in vreo functiune, déca nu'si renegá confesiunea si cu ea totu-unadata nationalitatea; din acea cauza cei carii invetiá ceva carte, séu se facea calvini, prin urmare se unguea, séu trecea in principatele romanesci, unde se retragea prin monastiri, pentrucà pe catu tempu au domnitu in Romani'a strainii, romanii de preste Carpati era vediuti fórté reu in lumea din afara.

Dupace consultaramu istori'a despre trecutul natiunei romanesci; dupace cunoscuramu starea cea mai deplorabila din tóte, in care se aflá poporul romanescu in cei cincidiecei de ani denotati mai susu; dupace in fine vomu reflecta inca si la cumplit'a reactiune absolutistica, insoçita de cea mai fiorósa intunecime incependu dela an. 1815 pana pe la 1835 inainte, apoi credu cà acuma potemu reveni la intrebarea ce ne puseseram pe la inceputulu discursului nostru: déca adeca judecandu dupa legile naturei omenesci, s'a potutu, cá unu Síncai in dílele sale se fia mai puçinu romanu si mai puçinu promptu a se sacrificá pentru unu poporu supusu la torture permanente, rapeditu si calcatu la conditiunea animaleloru brute, condamnatu a ingrasiá pamentulu cu corpulu seu, precumu se ingrasiá odenióra pescii in pescuinele uorú tirani cu cadavrele sclaviloru aruncati de vii in apa. Eu din parte'mi in locu de orice altu respunsu facu mai bine apelu la consciinti'a fiacaruia, de romanu, de cetatiénu si de crestínu, rogandu'lu cá se se transpórté in ide'a sa in tempulu lui Síncai, in situatiunea de atunci si in societatea in care se aflase elu cu ai sei, apoi se'lu condamne, déca 'lu lasa cugetulu, de unu precipitatoriu, de unu omu carele nu voiesce a pasí la transactiuni cu impregiurabile. Ne este fórté usioru nóue acestoru generatiuni, care ne-amu nascutu dela 1800 incóce, a vorbi de politic'a oportunitatei, a cocheta cá se dícu asia, cu impregiurabile, din cauza, cà de atunci incóce s'a implinitu de repetite ori dorinti'a unuia din acei triumviri, carele, precumu audiam eu dela betranii nostrii, in amaratiunea sufletului seu strigá din candu in candu cu poetulu latinu: Exoriare aliquis, no-

stris ex ossibus ultor. Ne este usioru nóue a face parada cu ideile umanitarie ale tempuriloru nóstre; óre inse cumu era se mai intre in tocmeli si invoieli unu Síncai, colo cu reactiunea, aici cu feudalismulu, cu obscurantismulu si cu bigotismulu, dincóce cu stupiditatea, séu cu vulpeni'a, care ajunsesera éراسi in capulu meselorú!

Este fórté usioru pentru multi domniori din dílele nóstre a strimba din nasu la stilulu celu betranescu si simplu, séu cumu ilu numescu dumnealoru culinariu, alu scriptoriloru nostrii din secululu trecutú. Generatiunile presente se resfatia si se inbuiba in miile de midiulóce de instructiune si cultura, nimicu in lume nu le lipsesce pentru acelu scopu. Din contra cei carii au invetiatu carte inainte cu unu seculu, au invetiatu de ecs. a scrie literele mai antaiu érn'a pe nea, éra vér'a pe nasipulu din piatia, éra charthia si condeiu éra numai pentru cei mai inaintati. Focu in scóle nu se facea neci chiaru in tenevietele mele, neci in tempu de gerulu celu mai cumplitu. Óre inse câte scóle romanesci éra in Transilvani'a pana la Síncai? Éra 1 dí: un'a, cea din Blasiu si alte vreo 10 umbre de scolutie; éra in urmarea revolutiunei din 1784 s'a concesu si romaniloru de legea ortodocsa resaríténa, cá se'si infintieze 4 dí: patru scolutie elementarie. Apoi inse Georgie Síncai isi propusese a infintia sub auspiciale lui Iosifu II. celu puçinu 300 scóle romanesci, precumu aúdíramu acésta dela dn. A. I. Papiu.

„Stai, diosu cu tine si cu toti rebelii, carii cutéza a duce pre fiii romaniloru la scóle romanesci!“ Acesta fu strigatulú fiorosu alu reactiunei din dílele lui Franciscu I., cu carele fu calcata in pitióre dorinti'a de a scóte pe romanu din intunerecu si din umbr'a mórtei. Éra óre cu potintia, cá unu barbatu de convictiunile si de caracteriulu lui Georgie Síncai se mai recéda de buna voia din calea sacra, pe care apucase elu si consoçii sei? Credu Domniloru, cà in casuri analóge neci noi nu amu recede din calea nóstra de buna voia.

Spiritulu seu celu inaltiatu invetiase a vedé lumea si lucrurile la luminele aprinse omenimei de unu Iosifu II. cu diece ani mai nainte de proclamarea drepturiloru omenesci in Franci'a?

Neci Síncai, neci consoçii sei in suferintie n'au facutu unu singuru pasu pe calea unui Colla Rienzi si neci macaru pe a unui Savonarola, neci au lovitú in vreuna religiune positiva, decátu numai in spurcatele abusuri ale unoru ministrii ai confessiuniloru. prin urmare neci-decumu nu meritá cá se ajunga pe urm'a lui Huss la rugulu de focu, si totusi Síncai a trebuitu se ia pe fati'a sa insult'a cunoscuta, citata si de Dta: Liber igne, auctor patibulo dignus.

Spoliatu prin mórte de celu mai potente alu seu patronu, adeca de acelu monarchu, sub ale carui auspicia potea face multe pentru regenerarea natiunei, precumu insusi Síncai ne spune in elegi'a sa; in fine paralisatu in tóte actiunile sale atátu cá cul-

tivatoriu alu literaturii si alu sciintieloru, càtu si mai alesu cá organisatoriu si directoriu alu scóleloru, — era prea naturalu, cá spiritulu seu celu forte se voiésca a se tiené cu ambele bratia de ceea ce apucase una-data, si prin urmare se'si apere in totu tempulu si in totu loculu ide'a sa de predilectiune: nationalitatea. Déca aceea stare a lucrurilor ilu aduse in conflicte diverse, pana ce catra finea vietii sale incepuse a sí despera, acésta nu se póte inputa unui amicu alu natiunii sale si alu libertatei, ci cu totulu altora. Superioritatea spiritului si conscientia de sine, convictiunile, curagiulu si inflexibilitatea principialoru, pe care dn. Papiu le-a relevatu cu multa justetia cá totu atatea virtuti, neci-decumu nu putea se aiba altu resultatu, decâtu sacrificarea fara neci-una crutiare a omului inzestratu cu asemeni virtuti si calitati.

Din tóte acestea date istorice si inpregiurari ale vietii lui Georgie Síncai deducemu si inchiaiemu cu tóta certitudinea, cumu-cà actiunile acelu barbatu nemoritoriu au fostu efectele unoru convictiuni intime, ale unoru deliberatiuni matore, in càtu elu si contemporanii sei au trebuitu se purcéda pe calea emancipareii natiunii, patriei si religiunii séu numai asia precumu au purcesu, séu déca era se parasésca acea cale, atunci nu le remanea alta alegere, decâtu a parasi chiaru caus'a pentru tóta viéti'a loru, a se renega si ei, pentrucá se le fia loru bine, ceea ce si putea se o faca cu nespusa inlesnire, pentrucá renegetii celu puçinu la inceputu era mai bine vediuti; tentatiunile era nenumarate, ocaziunile la totu pasulu, intoema cá si in dílele nóstre. Ferice de natiunea nóstra, cà a remasu aparata de unu periculu atatu de infricosiatu; de trei ori ferice de noi, cà avemu de modelle pe acelea umbre sacre si maretie, ale caroru pepturi era armate cu anticele virtuti cetatiene ale unui Regulus si Scipio Africanus, ale caroru minti era luminate de sublim'a si dumnediésca morala evangelica, care au sciutu resiste negreloru tentatiuni, au spartu cararea catra adeveratele virtuti cetatiene pentru noi si posteritatea nóstra; care ne-au invetiatu a crede, a spera, a iubi si a invinge prin farmecatori'a potere a suferintiei, ne-au datu idea chiara despre martiriu in sensulu cristianismului primitivu, intru tóta puritatea sa; in fine care ne confirma pe fiacare dí in credintia despre imortalitatea natiunii romanesci, éra prin acésta ne incuragiaza, cá se pasimu barbatesce pe cararile ce amu apucatu, se cultivamu dí si nópte sciintiele, intru care este adeverat'a potere, se ne cultivamu limb'a, fara care nationalitatea neci cà se póte cugeta.

Asia este intru adeveru, ideile, cunoscintiele si ecsemplele pastrate dela predecesorii nostri au facutu din noi multu puçinu aceea ce suntemu astadi. Anume Dta domnule Papiu, condusu de un'a vointia de feru si incependu din anii juniei ai sacrificatu díle si nopti, bani si sanetate, pentru cá se strabati prin locurile, pe unde credeai, cà póte se stea ascunsu adevेरulu istoricu pentru natiunea nóstra.

Dupace adeca in a. 1852 findu in Vien'a, prin lucrurile istorice publicate atunci, ai datu prim'a proba, cà esci determinatu a calcá pe urmele barbatului, acari panegirica o ai facutu astadi, curendu dupa aceea ai trecut in Itali'a, adeca in acea tíera, pe alu carei pamentu luase si Georgie Síncai aspiratiunile si — de nu me insielu eu, — chiaru primele informatiuni autentice atátu despre originea natiunii, càtu si despre sorgintile cele mai copiose, din cari s'ar putea scrie canduva istori'a romaniloru si a pamentului locuitu de acestu poporu. Cu atatu inse nu te-ai indestulatu, ci precumu Georgie Síncai in cursu de ani 34 cercetase mai multe bibliotece si archive din imperiu, precumu elu ísi impluse dieci de tomuri cu documente istorice culesse din tóte anghiurile, — intoemai Dta convinsu, cà o viéti'a de omu nu póte fi de ajunsu, necumu a compune acea istoria, déra neci macaru a culege materialulu necesariu la ridicarea unui monumentu nationalu atatu de maretiu, ai mersu totu pe urmele lui Georgie Síncai si ale contemporaniloru sei, pentrucá se aduni la unu locu totu ce voru fi scapatu ei din vedere, si cele pe care loru nu le-a fostu datu ale cunósce. Tesaurulu de documente in 3 tomuri si alte publicatiuni istorice esite pana acumu din condeifulu Dtale, au datu ocaziune publicului nostru cá si celui strainu, pentrucá se prevédia ceea ce mai are se astepte dela Dta, éra membrii acestei societati academice au fostu convinsi indata dela inceputulu activitatei sale, cumu-cà Dta trebuie se ocupi locu in midiuloculu nostru. Totu din aceste cause erá lucru firescu, cá si compunerea biografiei lui Georgie Síncai se o asteptamu dela Dta. Ai corespunsu si acestei misiuni intr'unu modu, in càtu se avemu dinaintea ochiloru nostri spirituali imaginea autentica a istoricului, literatorului si totudeodata martirului Georgie Síncai.

Eu suntu convinsu, domnulu meu, cà ori-cine va voi a medita seriosu asupra vietii lui Georgie Síncai, asia precumu o audiramu dela domni'a ta, va ajunge usioru la convictiune, cà atátu elu, càtu si contemporanii sei au trebuitu se purceda pe calea emancipareii nationale numai asia, precumu au purcesu densii.

Incátu pentru ideile religiose ale lui Georgie Síncai, asia precumu le-ai dedusu domni'a ta din scriptele lui, apoi se intielege de sine, cà acelea era se displaca fórté multu la toti aceia, cari tienu mortisiu la cunoscut'a macesima: divide et impera. — Ele mai displacu inea si la toti acei nefericiti, cari nu sunt in stare de a se emancipa de rugin'a vechiului scolasticismu, carele face, cá confusiunea ideiloru confesionali cu cele nationali, politice si sociali se nu mai incete neci una-data.

„Iosifu iubitoriulu de omenire imperatu murise, si principiile revolutiunii celei mari in Ungari'a si in Transilvani'a nu aveau sensu.“

Nu sciu déca am intielesu eu bine acésta sententia a domniei tale respicata in partea discursului,

in care desfasiuri ideile politice-sociale ale lui Sîncal. Eu adeva credu asia, cã acele idei ajunsesera a fi cunoscuta in straturile superiõre ale locuitoriloru si presimtitã cá prin instinctu de massele poporului, ceea ce se põte probã de o parte cu totu cã s'a scrisu si publicatu in acãsta materia in cei diece ani ai domniei lui Iosifu II., pe cãtu pres'a se bucurã de libertate aprõpe absoluta, era de alt'a luptele din a. 1784 ce au fostu ele? dãca nu celu mai solemnu protestu pusu in favõrea drepturiloru omenesci si ale poporului, unu protestu acesta, carele a precesu cu 5 ani prochiamarea drepturiloru omenesci in Franci'a. Noi inse scimu bine ce a costatu chiaru si pe Franci'a realizarea acelu drepturi, precumu si cã cu tõta solidaritatea poporului francescu sî in mani'a gigantice-loru sacrificie aduse pe altariulu patriei, ea cadiu mai anteu sub despotismulu unui soldatu, era dupa aceea suferi inca si umilirea invasiunei straine. In resaritul Europei a lipsitu ori-ce solidaritate, prin urmare dreptulu istoricu feudal infruntatu pe unu tempu relative fõrte scurtu, prin man'a tare si bratiulu inaltu alu lui Iosifu, s'a potutu reculege si consolidã din nou, ceea ce in adeveru s'a si intemplat. Dupa aceea intielegu si eu, cã Sîncal ne mai vediendu alta cale de scapare, se aruncã si elu cu ai sei pe terenulu dreptului istoricu, unde adversarii sei se credeau mai tari si de unde elu voindu a'i scõte, cautã unu punctu cã alu lui Archimedes prin labirintele istoriei, pe atunci inca puçinu cunoscuta.

Eram pregatitu, domnulu meu, cã se te vediu tractandu cu predilectiune ideile nationale, istorice si literarie ale lui Georgie Sîncal si ale consociloru sei, intocmai precumu ai si urmatu in ultimele trei parti ale discursulu domniei tale. Acei barbati iubia cu devotamentu absolutu natiune, limba, patria, sciintia; apoi sant'a scriptura dõce cu mare dreptu, cã caritatea implinesce tõte si invinge tõte. De aici si numai de aici se si esplicã estraordinariulu devotamentu alu aceluor barbati.

Cu adevãrata duiosã am ascultatu apotheos'a ce faci domni'a ta lui G. Sîncal, si cu care 'ti inchiai discursulu de astadi. Domni'a ta voiesci, cã spiritulu seu se fia in midiuloculu nostru. Candu vomu observã, cumucã romanii cauta si cultiva istori'a patriei si a natiunei cu acelasi zelu, carele se vede si la celelalte popõra de ras'a latina, atunci se va simtã si la noi, cã spiritulu toturoru barbatiloru, pe cari 'i ai rechiamatu astadi in memori'a nõstra aratandu'i de modellu posteritatiei, se affa in midiuloculu nostru.

Un'a din problemele societatiei academice, de alu careia membru alesu te salutamu noi astadi pe domni'a ta, este a recomandã natiunei studiulu istoriei, era mai alesu a confaptuã din tõte poterile sale pentru cultivarea istoriei nationale. Acesta este si studiulu domniei tale de predilectiune. Acestu campu, pe cãtu de frumosu si atragõtoru, tocmai pe atãta e si intinsu, sãu mai bine vastu, intrecurmatu de munti si rãuri mari, cã si in lumea fisica. Intr'aceea noi

vomu pune umeru la umeru si vomu laborã, de si nu cu atãtea succese, cãte se voru fi asteptatu dela noi, de siguru inse cu devotamentulu remasu nõue de elironomia dela venerabili nostri antecesori.

Se fii, domnule Papiu, bine venitu in sinulu acestei societati academice. Se ai parte de anii lui Nestoru si de succesele lui Livius pe campulu istoriei nõstre.

G. Baritiu.

Biografi'a metropolitulu Sav'a si istoricii serbesci.

(Fine).

§ 10. Metropolitulu Romaniei transalpine intielegãndu demandatiunea domnãscã, fõrte s'a bucuratu si in õr'a aceea a trimisu insciintiare in monastirea Comanu la unchiulu lui Simeonu arhiepiscopulu Loginu fostulu la tempulu seu ierarchu alu Ienopoliei, cã se grabãscã la capital'a Tergovestiloru, cã-ci este de a se asiediã metropolitu in Transilvani'a. In dio'a anumita a lunei Septembre dupa inaltiarea onoratei cruci precumu archiereii cei straini, asia si episcopii tieriei adunanduse la olalta in metropoli'a Tergovestiloru, mai antaiu a tunsu pre ieromonachu, in care tundere urmandu strabuniloru sei s'a numitu Sav'a. Dupa aceea in dio'a atreia celebranduse dumnediãscã liturgia a fostu pusu pe trãpt'a de arhiepiscopu si metropolitu. Si fininduse renduieã besericãscã, a primitu Sav'a arhiepiscopulu din manile metropolitulu Stefanu, Grammat'a apostolica pe limb'a romana de urmatoriulu intielesu: Cã bine se invetie si se pastoredie turm'a lui Ch. Ddieu, dar si turm'a se asculte de pastoriu cã de domnulu si altele asemenea. Care voiesce se o cetãscã, privãscã in originalulu dlui Brancoviciu in cartea V. pag. 1515. Grammat'a acãst'a a fostu data in scutiã de Ddieu metropolia a Tergovestiloru in a. 1656 in lun'a Sept, dupa inaltiarea onoratei cruci, cu subscrierea: Stefanu metropolitulu Romaniei transalpine.*)

*) Istoriculu Raiciu este de mare renume intre serbi, iase elu comite multe sminte in istori'a sa, cã-ci:

a) Serie la cartea XI. cap. 5. § 9. Camu pre la a. 1636 s'a nascutu mai susu numitului Danielu fiulu lui Avramu din cõpsele lui fii, dintre carii cei mai insemnati suntu: Petru, Lazaru si Ioanu. La cap. 6 § 2 serie: cã Ioanu Brancoviciu fratele arhiepiscopulu Loginu, fiulu lui Danielu a capatatu dela sõgi'a sa patru fii si dõue fiice: Simeonu, Michaiu, Vasiliu si Georgiu.

La cap. 7 § 2 asia scrie: Georgiu acãst'a dupa numerulu aniloru vietiei si mortiei sale, a vediutu lumea acãsta multu patimasia la a. 1645 in Ienopolea.

Tatalu seu Ioanu dupa cuventele lui Raiciu s'a nascutu camu pe la a. 1636 si Georgiu fiulu seu celu mai teneru s'a nascutu la an. 1645, si asia tatalu seu Ioanu la nascerea fiulu seu Georgie a fostu numai de 9 ani.

Simeonu, adeva Sav'a Brancoviciu metropolitulu Transilvaniei s'a asiediatu in scaunulu metropoliei la an. 1656, adeva cu 20 ani mai tardiu de ce s'a nascutu tatalu seu la 1636. — Èta asia serie Raiciu.

b) Serie Raiciu, cã Avramu Brancoviciu celu de sub Nr. 6

§ 11. Petrecându elu inca acolo, cu convoirea metropolitului Stefanu pe multi a ierotonitu, dupa aceea si de catra domnitoriu si dela arhiepiscopu ospetatu si bogatu daruitu s'a reintornatu in tíer'a Ardélului, uude de coreligionarii sei cu cuvenita onóre s'a intempinatu si s'a primitu. Si celebrandu antei'a ddiéscá liturgia a impartasitu nou'a binecuventare cu sarutarea maniloru, si a fostu pre scaunulu acela guvernandu beseric'a lui Ddiu mai bine de 24 ani. In carea dignitatea pentru multele rescóle si turburari de catra deschimbatorii principi si stapanitori ai Transilvaniei de 5 ori a fostu intaritu prin confirmatiuni, si adeca: 1. dela Georgiu Rákoczy; a 2-a

s'a insuratu dupa batai'a lui Michaiu cu Sinanu Pasia, asia dara camu pe la a. 1596 cart. XI. cap. 4 § 17; mai departe arata ca urmatorii lui, precumu: Moise s'a facutu episcopu sub numele Mateiu, si nepotii lui Solomonu si Lazaru arhiepiscopi si metropoliți sub numele Sav'a si Loginu.

Ér la cap. 5 § 7 scrie, că a mai fostu pe tempulu acela órecare prea vítézu ostasiu numitu Georgiu Serbulu, mai antaiu alu guardiei de curte, dupa aceea alu intregi ostasime usióre a lui Michaiu principelui Transilvaniei feldmarschalu. Si a fostu elu dupa marturi'a lui Brancovicu fiulu lui Avramu Brancovicu, care in botediu s'a numitu cu numele bunului seu Georgiu. Prin midiolocirea acestui Georgiu a cuprinsu principele Michaiu Transilvani'a:

Déca s'a insuratu Avramu dupa batai'a lui Michaiu cu Sinanu Pasi'a, cumu a potutu avé fiu generariu in óstea lui Michaiu, candu acest'a s'a ostitu cu Andreiu Bátori cardinalulu in 29. Oct. 1599?

La cap. 6 § 5 scrie Raiciu, că-ci pe tempurile aceste, precumu s'a disu mai susu, arhiepiscopi'a si metropoli'a Ienopolei a fostu transpusa in Belgradulu Transilvaniei prin Michaiu Barsab'a voevodulu.

Déca prin principele Michaiu, care s'a ucisu de Bast'a la a. 1601, s'a transpusu metropoli'a din Ienopolea — Boros-Ineu, in Belgradulu Transilvaniei, cumu a potutu fi episcopu in Ienopolea Moise numitu Mateiu, alu carui tata s'a casatoritu cam pe la a. 1596, si cumu a potutu fi arhiepiscopi si metropoliți Sav'a fiulu lui Moise si varulu seu Loginu, care s'a nascutu camu pe la a. 1636?

Mie mi-se pare, că Georgiu Brancovicu, care a fostu postelnicu la curtea lui Alecsandru Lupusínulu principelui Moldaviei cu multu mai nainte de tempulu lui Michaiu vítézulu si alu lui Sigismundu Bátori, s'a asediatu in Ienopolea, si casatori'a lui Avramu cu An'a Iacsiciu trebuie se se fia intemplatu cu mai multe diecimi de ani inainte de batai'a lui Michaiu cu Sinanu Pasi'a, déca a avutu elu fiu in óstea lui Michaiu cá feldmarschalu.

Eu nu pociu cuprinde, cumu a potutu Raiciu scrie unele că acestea in istori'a sa fara cea mai puçina combinare?

Dar si istoriculu Davidovicu a scrisu fara combinare, că-ci scrie in istori'a sa: că tat'a lui Sav'a, alu metropolitulu si alu fratelui seu Georgiu, alu istoriculu a muritu la a. 1630; ér despre Georgiu istoriculu scrie: că a muritu la a. 1711 in 19. Sept. findu betranu de 66 ani.

Cumu a potutu fi Georgiu la mórtea sa numai de 66 ani, de órece tatalu seu a moritu la an. 1630, candu érá nascutu Georgiu?

Si Davidovicu a amblatu pe urm'a lui Raiciu, că-ci si elu scrie, că Avramu s'a casatoritu dupa batai'a lui Michaiu cu Sinanu Pasi'a, si pana la 1639 face de se nascu si fiii lui Avramu, si ai lui Danielu, si ai lui Ioanu.

Tóta istori'a despre Brancovescii acestia, precumu se afla la Raiciu si la Davidovicu, este labirintu, din care neci cumu nu poti esí.

Not'a trad.

dela Franciscu Rédei; a 3-a dela Acatiu Barcsay; a 4-a dela Ioanu Kemény; a 5-a dela Michaiu Apafi; si de catra toti magiarii, séu si germanii a tostu consideratu cu onóre si cu amóre. Tóta istorisirea acésta despre episcopulu Sav'a pre lungu a scris'o fratele seu celu mai teneru contele Georgiu Brancovicu in istori'a sa cartea V. pag. 1499—1532.

§ 12. Căta ingrigire a avutu Sav'a pentru bisericile dreptu-credintióse aflatórie in Transilvani'a, va dechiará urmatóri'a istoria; dar mai bine se vede aceea din gramatele lui Apafi daruite lui Sav'a in anii 1675 lun'a lui Dec. si 1679 in lun'a Octomvre, a carora putere o vomu vedé mai la vale. Monastirea si metropoli'a arse de doue ori de nevalirile turciloru si ale tatariloru le a acoperitu cu sindile si incatu l'au ertatu puterile, a nisuitu a condecorá si a intarí metropoli'a aceea. Din caus'a acést'a a cerutu dela Apafi concessiune a merge in tíer'a ruséscá, cá se céra mila pentru mai frumósa edificare a aceleia, ce dobandindu, dinpreuna cu frate-seu celu mai teneru Georgiu s'a dusu la Mosc'v'a in a. 1668. De multe ori in dílele sale a fostu trimisu Sav'a metropolitulu, asemenea si frate-seu Georgiu cu solia, precumu la principele din Moldov'a, asia si la cel'a din Romani'a transalpina si lucrurile lui incredintiate cu norocire le a implinitu. In care solia pre ambii acei principi coreligionarii densului i-a rugatu, cá ei prin midiolocirea loru se efeptuedie la principele Transilvaniei pace si linisce pentru beseric'a dreptu-maritória, ce dupa aceea a si urmatu, dar nu indelungu a duratu.

§ 13. Intru aceste calvinii Transilvaniei cu episcopulu loru Michaiu Tofeus s'au consultatu, cá pre Sav'a dupace se va reinturná din Rusi'a se'lu faca subordinatu episcopulu calvinescu, veniturile se i-le iea, dela irotonire se'lu opréscá, si unele protopopiate se le rapésca dela eparchi'a densului. Si dupace s'a reinturnatu elu, cunoscundu si deplinu intielegundu cugetele si atacurile loru cele silnice, a datu rugaminte la principele Apafi, care consultanduse cu magnatii i-a daruitu pe limb'a latina si magiara gramat'a de scutire in urmatoriulu intielesu: Michaiu Apafi, din grati'a lui Ddiu principele Transilvaniei si alu partiloru ungueresci domnitoriu, jupanulu secuiloru, poruncimu toturoru ómeniloru de tóta deregatori'a, cumu-cá preonoratulu Sav'a Brancovicu vredniculu episcopu alu besericeloru romane, serbe si grece de sub stapanirea nóstra, care locuesce in monastirea ce se afla in Belgradu, cu ceialalti inspectori, protopopi si popi de elu tienetori, la olalta ne-au rugatu cu umilintia — de órece unii frangundu vechile privilegie ale loru, se silescu a derimá datinele marturisirei loru si guvernarea loru; noi inse inca pana acumu nu amu datu spre acést'a licentia, cá se fia nepaciuiti in privilegiile daruite dela principii de fericita aducere aminte. Prin urmare poruncimu aspru toturoru credintiosiloru nostrii de orice deregatoria si stare, cá numitele beserici, protopopi si popi dela celu de presentu si dela episcopii loru, carii au de a

urmă, se nu se rapésca. Pre langa acésta spre sus-tienerea aceluiași episcopu și a servitorilor lui și a celorlalte persóne besericesci și spre reinnoirea besericeii și a monastirei, precumu este asiediatu la popii romani, serbi și greci, indatinatulu unulu fiorinu, care are de a se dá. cu celelalte accidentii dela acelasi episcopu și dela beserica se nu se rapésca, pentrucă afara de acestea alte venituri nu are. Si déca cineva dupa cetirea acestora altucumu va face, cele luate le va reintórce. Datu in cetatea nóstra Belgradu in lun'a Dec. 30. an. 1675. Si este subscrisa astfelu: Mich. Apafi, si ceva mai diosu: Franciscu Lugasi secretariu, si cu sigilu intarita.

§ 14. Aflanduse Sav'a Brancoviciu inca in viétia și beseric'a dreptu-credintiósá petrecundu in órecarea linisce, amintitii vrajmási érási au causatu diverse turburari in tíera, și au redicatu resboiu asupra besericeii grecesci in tipulu mai susu dísu, pentru aceea Sav'a Brancoviciu priveghiendu de turm'a sa a cugetatu a castigá dela stapanitoriulu principe și dela coadunatii magnati ai tíerei și mai puterica scutire besericeii, și asia a capatatu pronomionu inserisu pentru beserica pe limb'a magiara. Vedi istori'a lui Brancoviciu cartea V. pag. 1580.

§ 15. Dupa acésta liniscinduse ceva puçinu beseric'a grecésca celoru de valurile și turburarile vrajmasiloru de sect'a calvina; cá cu mai amarnica atacare se se rescóle asupra metropolitulu Sav'a, precumu si-a propusu in cugetu vrajmasiulu pacei și alu liniscei Michaiu Tofeus superintendentele calvinu, — care de curendu venise din academi'a dela Vittenberg'a in Transilvani'a și dupa aceea a fostu asiediatu la beseric'a curtiei principelui. — Si asia nu numai sub diferite preteste a inceputu a buf asupra metropolitulu, ci și mana armata cerendu dela principele spre implinirea dorintieloru sale, cu neintie-lépta atacare s'a slobodítu asupra locuintiei metropolitane și aflandu pre betranulu metropolitu jacendu pre patu de podagra, fara de tóta judecat'a și apararea in contra legiloru 'lu osandesce, și tragendu'lu din patulu durerei, cu gróznice nemilostiviri poruncesce a'lu pune pe calu, și cu asia bajocura in pretoria igemonu ducundu'lu, l'a pusu sub custodia. Dupa acésta a datu porunca, cá si pre fratele lui, Georgiu Brancoviciu se 'lu inchida in aceea inchisóre, cá astfelu mai usioru se póta rapí și duce avuti'a loru.

§ 16. Si indata in ór'a aceea a trimisu pretutindenea ómeni, cá se aduca avuti'a loru din tóte cetatile, unde se va aflá, precumu si din casele loru. Si trecundu cateva díle, celu dintaiu indreptatoriu alu casei principelui chiamandu la sine pre Georgiu Brancoviciu fratele lui Sav'a, dupa multa cercare precumu despre avutiá, asia si despre religiune cu multe ecsemple i-a vorbitu, pre langa acést'a l'a opritu si la prandiu la sine. La care prandiu, fiindu ací de fatia multi alti boieri, a fostu intrebatu Georgiu de catra supremulu indreptatoriu alu casei principelui, pentru ce nu 'si alege una din cele patru religiuni primite in Tran-

silvani'a: séu calvina, séu rom. chat., séu luterana, séu ariana, ci se isbesce in atata orbia, carea intru nemicu se considera in tíer'a loru, neci se primesce. La acésta defaimatória intrebare, suspinandu Georgiu pe scurtu a respunsu: De si legea marturisirei dreptumaritória in Transilvani'a cu totulu nu este primita: inse cine póte se scia, nu cumuva prin proni'a lui Ddieu va fi primita pretutindenea. Intielegundu respunsulu lui Ceorgiu supremulu indreptatoriu de casa, s'a sculatu in ór'a aceea dela mésa și s'a dusu la principele, ér de acolo s'a trimisu vestitoriu, cá Georgiu se mérga érási la inchisóre cu metropolitulu, de unde si chiamatu a fostu.

§ 17. Trecundu catuva tempu, a fostu érási slobodítu Georgiu de acolo, cu aceea viclenia, cá mai usioru se póta aflá ayuti'a loru, de ar fi aceea si in pamentu ingropata. Ér Sav'a metropolitulu, fratele lui, mergundu principele dela Belgradu la Radnotu, punenduse pe caru si elu a fostu adusu aci. Si dupace a fostu slobozitu Georgiu, a pusu tóta silinti'a precumu in curtea principelui ruganduse de fruntasi, asia a cercetatu si in alte parti pre amicii sei si au avutu dela densii sfatu, déca este cu putintia pre fratele seu metropolitulu si cu rescumparare se'lu mantúesca; dar nemicu s'a folositu, neci a capatatu vreo mangaiere, ci mai vertosu deplinu a intielesu, cá neci elu nu din alta cauza este slobodítu, ci numai cá mai lesne se afle averea loru, — ér aflanduse aceea, dinpreuna cu fratele seu voru fi tienuti in inchisóre si ecsiliu vecinicu; si asia cu amarnica intristare s'a dusu la Radnotu, si fratelui seu tóte cu deamenuntulu le-a descoperitu, cá ce felu de intrige au tiesutu asupra loru. Preasantítulu frate alu lui la descoperirea acésta l'a intaritu cu multe graiuri din cuventulu lui Ddieu, si in fine cu dragoste privindu spre densulu a dísu: Ar fi de ajunsu pentru inim'a mea, déca te asia vedé pre tine scapatu. Dar sciu, cá nu esci invetiatu a retací prin parti straine, si fiinducă de debil'a sanetate me temu, nu cumuva reinti'a si invidi'a se te aduca inapoi, spre adóu'a si prea amara mea durere si prea gróznica mórte, si cu multe vorbe binecuventandu'lu si dandu'i cea din urma sarutare, l'a dimisu plangundu cu amaru.

§ 18. Dupa acésta Georgiu s'a dusu la cas'a sa in Vintiulu de diosu, unde a petrecutu puçintelu, pana ce s'a pregatitu spre cale; si luandu din rudenia sa pre unulu cu numele Ioanu Brancoviciu, nepotulu seu si pre fiulu acestuia Sav'a Brancoviciu — fiindu teneru — cu sine, alegundu catra acestia si conducatoriu binecunoscutoriu de cale si chiamandu pre Dumnedieu intru ajutoriu a plecatu. Si trecundu tienutulu numitu Hatiegu, si amblandu prin munti fórte inalti a trecut cu norocire locul de paza, Vulcanulu, si a ajunsu pana la capital'a Banatului numita Craiov'a langa ríulu Giu, unde invetiatalu si nobilulu barbatu Radu Nasturelu, marele banu alu Banatului ospetandu'lu de ajunsu, dupace s'a odich-nitu, a demandatu a'lu petrece la principele stapani-

toriu în Bucuresci. Si aci Sierbanu Cantacuzino l'a primitu cu tóta mangaierea si dragostea cá pe fratele seu si hotarendu'i locuintia indemenatica, l'a facutu despre tóte cu buna sperantia.

§ 19. Intielegundu gonitorii religiunei ortodoxe — calvinii, cumucà Georgiu a trecutu cu pace in Romani'a transalpina, fórte séu turburatu, nu cumuva se li pregátésca ceva isbanda in Constantinopole: dreptu-aceea precumu dintre rudeniile lui, asia si pre alti ómeni au trimisu la densulu, cá cu insielatiune intorcundu'lu inapoi se 'lu stérgea dintre cei vii, dar cele ce au cugetatu nu au potutu se le efeptueze, cà-ci se facusera cunoscute toturora sfaturile loru. Er pre Sav'a metropolitulu l'a mai tienutu catuva tempu inchisu in prinsóre. Si 'lu inbiiau pre metropolitu, cá se primésca marturisirea loru cea calvina, promitiendu-i multe daruri cu castelle, ba fiindu elu in adenci betranetie si cugetandu le mórte, fara de sfiéla i vorbéu cá se se insóre. Tóte aceste flécuri calvinesci audiendule Sav'a le-a suferitu cu rabdare si a mai voitu se taca, decatu se li respunde; totusi cá se li ingradésca puçintelu gur'a a dísu: „Se mai cuvine a ascultá de Ddieu, decatu de ómeni.“ (Faptele Apost. 5. 29.) — Éra ei luandu in risu cuventulu lui, au respunsu: „Pentru aceea te-a ajunsu atata truda, temnitia, legaturi, batai si primejdii de mórte“ (II. Corint. 11. 23.). — Dar Sav'a éra si a resturnatu bajocur'a loru cu altu testu: „Numai omenésca ispita v'au ajunsu, dar credintiosu este Ddieu, care nu ve va lasá a fi ispititi preste putinti'a vóstra“ (I. Corint. 10. 13.).

§ 20. Acésta silnicia nebuna facuta asupra metropolitulu Sav'a, nu a lasat'o drépt'a judecata a lui Ddieu ne isbandita. Cà-ci audiendu imperatulu turcescu despre nebuni'a acésta a calviniloru, s'a convoitu cá boierii (cà-ci siese dintre cei mai de frunte au fostu in Constantinopole, anume: Paulu Béldi. Vladislau Csáky, Tom'a Domokos, Cristoforu Pasco, Sigmundu Belényi si Valentinu Kálnoky, carii au fugitu acolo pentru tirani'a lui Apafi), in loculu lui Apafi se-si aléga altu principe, ce ar fi si urmatu, déca nu s'ar fi stricatu pacea intre imperatulu turcescu si Cesariulu. Alta calamitate au ajunsu pre Apafi si pre cei de unu cugetu cu densulu de catra contele Emericu Tököli, care cu mana armata si cu ajutoriu turcescu a venitu asupra lui. Amintitii magnati au fostu atrasu pre Sierbanu Cantacuzino in partea loru, cá asia mai curendu se póta resturná pre Apafi. In astfelu de turburare s'a ingrigitu si Mich. Apafi a aduce pre Sierbanu in societatea sa, si a'lu desbiná de societatea dísiloru boieri. Pentru aceea a eliberatu si pre metropolitulu Sav'a din prinsóre. Dupa eliberarea sa metropolitulu Sav'a si de ani betranu si cuprinsu de podagra, nu dupa multu patimasiulu seu sufletu dandu-lu in man'a lui Ddieu, s'a mutatu la stramosii sei in a. 1680.

§ 21. Acésta a fostu gón'a cea din urma a calviniloru asupra besericei si din intemplanie aici s'a

scrisu pe scurtu, cà-ci din inceputulu secolulu acestuia pana la metropolitulu Sav'a, metropolitii carii au fostu inainte de elu, inca si mai mari amaruri au suferitu dela calvinii aceia, alu caroru scopu intr'acolo s'a plecatu, cá se desbata pe arhiepiscopi si pe poporu dela religiunea sa si se primésca volniciile loru cele calvinesci. Au datu ei instructiune in scrisu, de dupa carea constringéu pe metropoliti si pe clerulu loru submanuatu a invetiá poporulu, si s'a cuprinsu din siepte puncte. Dechiararea punctelor acestora a fostu proclamata inca in tempii principelui Gavrilu Betlen in an. 1619, — dupa aceea sub principele Georgiu Rákoczi I. in a. 1638, si éra si s'a reinnoitu in dílele lui Georgiu Rákoczi II. in an. 1651, -- si metropolitiloru Genadiu, Dositeu si Stefanu cu sil'a impusi, cá dupa cuprinsulu acelora se pastorésca si se indrepte beseric'a. Istoricultu Brancovicu le-a descriu acelea pe largu, cu tóte impregiurarile in istori'a sa dela pag. 1500—1632. — Inse de órece acele nu se tienu de propusulu nostru, neci de istori'a politica, ci de cea besericésca: dreptu-aceea mai multe despre acésta a aduce inainte ar fi dupa cumu se díce, o instrainare afara de cercu.

Not'a trad. Din numerii de susu se vede, cá nu pana la pag. 1532 a istoriei lui Brancovicu — precumu scrie Raiciu in biografi'a lui Sav'a la § 11, — ci pana la pag. 1652 se descriu trebile besericei gr. res. din Transilvani'a.

2. Fericitul Georgiu Sincai se indoiesce in cronic'a sa la a. 1688, cumucà Georgiu Brancovicu fratele metropolitulu Transilvaniei Sav'a Brancovicu ar fi fostu despotulu serbiloru, pre care l'a arestatu ducele de Baaden — precumu scrie Engel; — inse densulu a fostu despotulu serbiloru, cá-ci petrecúndu elu camu pe la a. 1664 cá presiedinte substitutu din partea Transilvaniei in Adrianopole, s'a reintornatu dela cercetarea locurilor sante catra patri'a sa. Maccsimu I. patriarchulu serbescu prin Constantinopole intielegúndu cá se afla atare Brancovicu din famili'a despotiloru serbesci in Adrianopole, dupa intalnire si convorbire, celebranduse dumnediéesc'a liturgia in metropolia Adrianopolei a fostu G. Brancovicu prin densulu, prin Maccsimu (fiindu de fatia cei ce erau informati in secretu despre treb'a acésta) proclamatu de despotulu serbiloru, si la a. 1688 pre candu patriarchulu serbescu Arseniu Cernovicu se aflá cu emigrantii serbi impregiurulu Budei, prin adóu'a binecuventare dela acesta intaritu. Vedi istori'a lui Raiciu cart. XI. cap. 7. § 10. 11.

Insusi Georgiu Brancovicu despre alegerea si intarirea sa de despotu alu serbiloru vorbesce in suplic'a carea o a substernutu la an. 1691 imperatulu Leopoldu celui mare in punctulu alu 7-lea in urmatoriulu tipu:

„Tempore, quo Turca apparatus suum bellicum ad oppugnandum Ujvarinum instrueret, ab orientali christiano populo cum benedictione Patriarchae Maxim in Illyriae et Mysiarum Slavoserborum et Rascianorum despotam electus fui; quam meam electionem Patriarcha Arsenius secunda benedictione cum praefato populo penes Budam exulante denuo corroboravit.“ Despre arestarea sa prin ducele de Baaden scrie in punctulu 10 alu susu-atinsei suplice:

„Unde iam maior pars Vallachorum, inter quos et eorum Archiepiscopus, Episcopi ceterique saeculares, nobiles et Proceres numerabantur, cum copiis Rascianorum ad servitia Maiestatis vestrae a me collectorum ad partes montosas Transilvaniam versus recepta et inperterrita Marte contra barbaros hostes cupidissime dimicatura, ad Cladovam tum castra metantis ducis Ludovici de Baaden, mandatum et ordinem avide praestolabatur: atque in hunc finem, quorsum armis penetrandum, et quo versus nobis Marte contendendum foret, a Generali Heisslero, per litteras ad

eum exaratas, directionem quanto ocius in scriptis petii et expectavi. Transmissis itaque mihi et receptis ab Heisslero litteris responsorii, ad serenissimum Ducem de Baaden accessiri jussus, directus ac remissus fui. Igitur optima fide, et pia mea intentione directioni Heisslerianae quanta maxime celeritate potui, parere destinans, Danubium trajeci, et in castra, quibus serenissimus Dux de Baaden praeerat, cum exiguo meo aliquo famulatu veni, praefatoque Duci directionem expediri cupiens, cum collecto Vallachorum, Rascianorum, atque devotionem Majestatis Vestrae amplectente milite, ad servitia Majestatis Vestrae contra barbarum hostem fideliter proelio dimicaturum me adesse nuntiavi; ast in castris adventatus, primum custodia militari cingi, paulo post famulatu meo privari, inde nullius plane scelesti criminis mihi conscius, inauditus et nec examinatus, contra jus gentium, ignominiose arresto mancipari atque arrestatus Viennam adduci jussus eram. Quo sic intellecto et percepto meo arresto, totus, qui ad servitia Majestatis Vestrae avidè dimicaturus stabat miles orientalis, absque Despote, iterum dispersus et abalienatus fuit.“

3. De órece in diplomele date metropolitului Sav'a dela principii Transilvaniei se face amintire si de besericele serbesci, socotescu a fi amesuratu scopului, pentru adeverulu istoricu, a insemná aci ce scrie Raiciu din istori'a lui Brancoviciu despre serbii cari au emigratu in Transilvani'a:

„Emigrandu serbii in Ardealu, consangeni metropolitului Sav'a, petrecundu in emigrare — sunt cuventele lui Brancoviciu — au edificatu frumós'a beserica de pétra, asemene la adóu'a emigrare au edificatu alta beserica de pétra in loculu care se dice pe magiaria Tyus, — Tóvis? — ér pe slovenia Ternov'a — Spinusiu? care jace cu unu milu mai susu de Belgradu. Ceialalti emigranti in alte parti alu principatului aceluia, precumu in Iulia — Ilia? Hunedór'a, Orasti'a, si in celelalte locuri si-au edificatu beserici si s'au asediatu, vietiundu in pace dupa concesiunea lui Báthori.“ Raiciu cart. XI. cap. 5 § 6.

(A se conferi tóte acestea cu documentele si datele istorice cunoscute inca si din alte fóntâni despre metropolitulu Sav'a.)

S e n t e n t i e.

Poporulu care 'si astépta mantuinti'a sa numai dela câte unu individuu, merita a fi batutu cu biciulu.

Ómenii carii pretendu dela altii, cá acestia se'si sacrifice sanetate, libertate, viétia chiaru pentru poporu, éra ei insii se dau afundu, sunt reprezentantii egoismului celui mai spurcatu.

A sacrifica fara tempu si fara scopu, este nu numai nebuná, ci adesea chiaru crima.

A nu sacrifica la tempu, este séu egoismu, séu poltroneri'a.

Despre ómeni numai dupa mórtea loru se póte enuncía judecata drépta; pre càtu sunt ei in viétia, nu potemu de pisma.

Cu ómenii geniali este anevoia a fi in relatiune, pentrucà densii facu multe afara din regula.

Lenea e stupiditatea corpului, precumu stupiditatea este lenea sufletului.

A victiuf, insémna a lucra cu seriozitate.

Charitatea este termometrulu culturai omenesci.

Fara cultura adeverata nu póte fi libertate adeverata, fara libertate progresulu in cultura este ingreunatu preste mesura. In acestu cercu nefericitu se întórce partea cea mai mare a omenimei de cateva mii de ani.

(Din nemtiesce)

Bibliograficu.

Dela Bucuresci mai primiramu opurile acestea:

VIETTA, OPERELE SI IDEELE

lui Georgiu Sincai din Sinc'a.

Discursulu de receptiune de A. Papiu Ilarianu si responsulu de Georgiu Baritiu in siedinti'a publica a societatei academice romane din 14. Sept. 1869. Cu XV annesses si unu facsimile. Bucuresci, 1869. Tipografi'a nationale. 8° mare. 154 pag. Adeca acestu opu scientificu alu dlui A. Papiu coprinde pre langa cele duoe discursuri 15 anneeses, pre care credemu, cá romanii le voru citi nu numai cá din curiositate, ci din adeveratu interesu istoricu. Acelea sunt:

Cuventarea inainte a Grammaticiei lui Tempea dela 1707.

Carti manumissionali dela 1721 si 1767.

Scrissóri'a dlui Odobescu catra dn. A. Papiu Ilarianu.

Insciintierea societatei filosofesci a némului romanescu in mare principatulu Ardélului, dela 1795.

Prefatiunea lui Sincai la Grammatic'a daco-romana dela 1780.

Cartea lui Calnochi catra episcopulu Bobu, dela 1784, prin care se dimittu din monastire, Klein, Peterlachi, Sincai si P. Maior.

Cartea essemtionale data de Sincai, cá directoru, la 1787, docentelui scólei romanesci din Fenesiu.

Actulu cercetarei facute asupra lui Sincai la 11. Sept. 1794.

Representatiunea episcopului Bobu catra guvernulu, din 15. Oct. 1794, prin care propune pre Tatu in loculu lui Sincai; si responsulu guvernului, din 18. Oct. 1794, prin care se confirma Tatu de directoriu interimariu.

O scrissóri'a a lui Sincai catra Bobu, din 10. Aug. 1795.

Elegi'a lui Sincai.

List'a autoriloru citati in Chronic'a lui Sincai.

Quinet despre Sincai.

Diariiele romane despre siedinti'a publica a societatei academice din 14. Sept. 1869.

Subscriberu'a lui Sincai facsimilita prin xylografia.

101 FABULE

de Georgie Sionu, dedicate M. S. dómnei Elisabet'a. Cu o prefatia si portretulu auctoriului. Bucuresci, 1869. Imprimeri'a nationala intr. C. N. Radulescu.

Auctoriulu dedicà acestu opu poeticu Mariiei sale Dómnei Elisabetei, augustei consorte a Domnului, In prefatiune dn. G. Sionu dupace arunca una cautatura istorica preste ceea ce numimu fabula, dà criticiloru se pricépa, ca din ce punctu-de vedere voiesce si doresce a fi criticatu. Aceeasi este de urmatoriulu coprinsu:

Ar fi fostu de ajunsu póte, ca titlulu de prefatia se-lu fi pusu pe prim'a fabula cu care se incepe cartea

acést'a. Dar sciindu că in lumea acést'a sunt ómeni cari modesti'a o iau dreptu suficiintia, credu că e bine se facu si puçinu prosa.

Lucrarea fabulei moderne a ajunsu a fi o lucrare de arta, care-mi vine a o asemená cu cultur'a floriloru. Gradinariulu aduna semintie dela vecini séu dela antipodi, le pune in pamentu bine preparatu, le uda, le stropesce, le dà caldur'a séu umbr'a care le convine, pana produce flori si buchete cari incanta vederea si imbéta mirosulu celoru ce se apropie de ele. Fabulistulu, cu acelasi zelu de predilectiune, aduna seminti'a ideiloru si materiale cultivate de predecesorii sei, le spiculesce, le combina, le imbraca cu forme noue, le dà expresiuni caracteristice fantasiei sale, si ofera publicului productulu ce crede că recomanda gustulu, talentulu si puterile sale intelectuale.

Fabul'a este familiara mai toturoru literatureroru moderne. Léganulu séu originariu a fostu in Asi'a, si de acolo, prin Greci'a, trecù in Europ'a. Esopu Frigianulu, dintr'unu simplu sclavu séu pastoriu, se facù nemuritoriu pentru toti secolii si pentru tóte popórale prin acestu genu de dictiune séu scriere. Fabulele lui Esopu, cu intieptiunea ce predicau, facura atat'a impresiune contimpuraniloru sei, in càtu filosofii tempului le declarara demne de tóta veneratiunea. Socrate insusi le facù onórea cea mai mare, versificandu unele din ele.

Dupace Romanii au cuceritu Greci'a, fabul'a, impreuna cu clasicismulu eleniloru, trecù la Rom'a. Marele poetu Phedru explorà campulu deschisu de Esopu. Dar materiei primitive si brute elu sciù a-i dá culorile sublimului prin farmeculu unei versificatiuni clasice. Multi secolii, dupa Phedru, fabul'a remase cá uitata. Ea reinvià inse in secolulu XVII., numitu in Franci'a secolulu Renascerei. Esopu si Phedru fura exploatați de Lafontaine si Florian, cari astadi trecu de clasici. Acestia apoi stimulara tóte geniurile natiuniloru Europei, si fura la randulu loru magistri de modele lui Lessing si Pfefel la germani, lui Crilloff la rusi, si asia mai departe.

Dar fabul'a ridicata la inaltimea sa prin marele talentu alu lui Lafontaine, indestulat'au óre glori'a litereloru francesei? Nu. Ea, mai tardú, a gasitu continuatori, cari de asemenea tindu la onórea clasicismului. Scriitori ilustru si laureati, astadi exploatédia fabul'a cu neobosire. Limb'a francesa se glorifica din nou cu modelele lui Lachambaudie si Bonnans, cari se intrecu in succese. Lumea cetesce pe moderni cu nesatiu, lasandu lui Lafontaine si Florian glori'a loru istorica. Dar lucru curiosu! ori càtu admiramu frumusetiele moderne in privirea formei, a locutiunei si a artei pentru progresulu necontestatu ce au facutu, totusi, de vomu cercetà, fondulu ilu vomu gasí totu acelasi. Originale vedemu prea puçine, pre candu imitatiunea se vede cá lucrare de predilectiune. Modernii, déca n'au luat subiectele loru deadreptulu dela antici, dar le-au luat dela predecesorii loru cei mai apropiéti.

La romani fabul'a nu puté vení decàtu totu pe cararile pe care a venitu la celelalte popóre europene. Ea vení inse camu tardú, cà-ci literatur'a nóstra vechia abia se marginea in scrierea croniceloru tieiei. Dela metropolitulu Dositeiu, care singuru a avutu ideea a cultivá frumósele litere prin traductiunea lui Davidu in versuri, pana pe la inceputulu secolului nostru, nu s'a ocupatu nimeni cu literatur'a propriu dísa. Numai dupace revolutiunea francesa prin proclamarea drepturiloru omului a inceputu a desteptá popórale si nationalitatile, au inceputu si romanii a simtí de viéti'a loru nationala. prin urmare de cultur'a limbei si a litereloru. Pre candu marii si nemuritorii barbati, Clain, Sincai si Petru Maioru, predicau inviérea nationala, éta că vení si fabul'a se iea parte la laborile apostolatului acestoru barbati. Introdicatoriulu ei fù unu preotu din Banatu, multu invetiaturu catechetu din Aradu, Cichindel. Acést'a inse ne dete fabul'a in form'a sa bruta si primitiva, scrisa in prosa si in limb'a populara, care atuncea se cercá a esí din scuticele barbarismiloru. Cichindel nu erá poetu, pentrucá se o imbrace cu vestimintele armoniei. Cá apostolu alu religiunei si alu romanismului, elu s'a servitu cu fabul'a pentru scopulu seu celu mare, care erá nationalitatea, concordia si civilisatiunea. De aceea elu a facutu din fabula amvonulu seu, si pe motivele lui Esopu, predicá invetiaturele acele cari pregateau spiritele si inimele pentru unu viitoriu mare.

Dupa verv'a si numerósele sale citatiuni, Cichindel se vede că era unu barbatu erudit, poliglotu, versatu in cunoscintiele clasiciloru vechi si contimpurani. Dar lucru curiosu! dupa form'a ce a datu fabuleloru sale, elu nu pare a fi imitatu pe cei ce au fostu exploatați acestu genu de scriere pana la densulu. Din contra, prin simplitatea, prin naivitatea expresiuniloru, si mai alesu prin lungile sale adfabulatiuni, pare că a avutu pretentiunea de a se face originalu, in care a si reusitu.

Dar mórtea intieptului si marelui romanu Cichindel, tras'a si mórtea fabulei dupa sine? Nu. Geniulu romanu a pirotitu catuva tempu, ce e dreptulu, sub apasarea despotismului si a barbariei; dar elu reaparù deodata cu tóta vigórea sa, si o renascere rapede, in mai puçinu de patrudieci de ani, facù din dialectele nóstre o limba, dintr'unu poporu necunoscutu o natiune si din sfaramaturile Daciei lui Traianu o Romania.

Atunci fabul'a vení cu poesi'a de mana. Barbati instruiti, studiosi, inspirati de amorulu patriei, si cari voru remanea nemuritori pentru literatur'a nóstra, Eliade, Saulescu, Asaki, ne detera primele modele ale fabulei perfectionate. Dupa acestia venira talente mai june, cá Gr. Alecsandrescu si A. Donici, cari o exploataru cu atàta succesu, in càtu pe la 1840—45, acestu genu de scriere, (dupa cumu atesta dn. M. Cogalnicénu in Daci'a literara) ajunsese à la mode. In tóte partile nu se vorbia decàtu de fabule.

Scolari incepatori se recomandau prin memorisarea fabuleloru. Junimea inteliginte de pe bancile scóloru esiá in lume cu o fabula órecare.

Eram june si eu pe atunce; dar nu sciu cumu, nu me luaiu dupa mode. Versificamu alte lucruri; la fabule nu meditamu. Dar câte prefaceri nu aducuanii!

Dela unire incóce inse, libertatea preseii si a vorbei, spargèndu concisiunea ideiloru si dandu liberu cursu cugetarei, fabul'a éراسi adormí. Cei ce o cultivasera seriosu, o abandonara, si ea se ascunse in portofoliile unor'a, séu in mormentele altor'a.

Facu eu óre bine acuma, cà viu a o desmormentá si a o scóte la lumina? Reusit'amu óre in intreprinderea acésta cu mai multu succesu decâtu predecesorii mei?

Éta ce asteptu cu nerabdare se-mi spuna critic'a nepartinítóre si luminata.

Ceea ce m'a stimulatú la acést'a a fostu idea dubla: de a contribuí pe de o parte la inavutirea literaturii nationale cu o carte mai multu, iar pe de alt'a la distractiunea spiriteloru obosite si la indreptarea loru spre o rationare mai justa si mai independente.

Déca pentru prim'a consideratiune voiu fi aprobatu, cata se marturisescu cà triumfulu meu (déca triumfu se póte numí) ilu datoiescu mai antaiu modeleloru ce amu gasitu in literatur'a moderna francesca, cari mi-au stimulatú lucrulu si inspiratiunile, si apoi progresulu necontestatu ce a facutu limb'a romana in cultur'a sa. Intru adeveru, libertatea preseii si a tribunei, de care ne bucuramu dela 24. Ian. incóce, au datu limbei nóstre ocaziunea de a se inavuti si a se infrumsetiá cu terminologii si forme vigoróse. Unu talentu, càtu de mediocru, de va fi dotatu cu gustulu frumosulu numai, póte face capete de opera. Limb'a romana incepe a se ficsá si ne putemu mandrí cà o avemu dejá in stare de a esprime cu precisiune ori ce idei, cá ori ce limba culta européna; potu díce inca cu sigurantia cà ea póte produce frumsetie, la care nu potu ajunge alte limbi.

Asemene principii si convictiuni avendu, mi-amu datu anevointia a combiná in lucrarea mea concisiunea ideiloru cu naivitatea si cu gravitatea stilului, promptitudinea espresiuniloru cu claritatea limbajulu si cu regulele prosodieii. Ér in ceea ce privesce limb'a, academicesce vorbindu, déca nu voiu pareá destulu de puristu, — dáca nu m'amu urcatu inca la regiunile inalte ale etymologieii rationate, — voiu solicitá colegiloru mei dela societatea academica si speru cá voiu capatá unu votu de indemnitate pana la facerea dictionariulu si pana la ficsarea canóneloru limbistice, care pana acuma sunt inca cunoscute ca sisteme individuale. Deocamdata, sistem'a eclecticismulu amu urmat'o si din necesitate. Voiamu a dá fabuleloru mele unu caracteru mai populariu, pentrucá astfeliu se fia intielese si de treptele cele mai de josu ale inteligintieii.

Pana la órecare gradu, me magulescu a crede ca amu reusitu.

Dar pe candu o diaristica neobosita, tóca mereu la urechile romaniloru spre a-i chiamá la lumina si la adeveru, ce credi tu, sermane poete, cà poti se faci cu sbarnaiturile ale armonióse?

Éta ecclamatiunea celoru incapatínati in doctrine false, séu a celoru cadiuti in scepticismu!

Ertemi-se ilusiunile candu voiu sustienea contrariulu. Diaristic'a nóstra, manipulata mai multu de siarlatani si ambitiosi, decâtu de ómeni cu principii oneste, mai multu de ignoranti si nebuni, decâtu de eruditi si intiepti, contribue mai multu a confusiunea spiritele decâtu a le luminá. Au dar neaparata necesitate aceste spirite de o distractiune.

Éta o carte facuta pentru acést'a.

Aice lectiunile pentru patriotismu, liberalismu, religiositate, morala, generositate, se dau fara pasiune, fara polemica, prin graiulu animaleloru séu alu paseriloru, insufletíte cu suflarea armoniceii. O fabula póte mai bine intarí o minte spre bine, decâtu diece diarie contradictorie. O fabula póte da o idee mai juste despre ororile coruptiunei si ale inicitatii, decâtu o suta de caricaturi scàrbóse. O fabula póte mai bine edificá o inteligintia usióra, decâtu diece harange facute pe piati'a mare.

Aice vitiurile, prejudetiele, slabitiunile, defectele, se arata in golitiunea loru, astfeliu in càtu cei ce le-au, se se indrepte si se se faca mai buni pe calea vietieii.

Cetiti dar, juni si betrani, cartea acést'a. Déca ve va placea, eu voiu pricepe, si atunce mi voiu da anevointia se mai scriu in felulu acest'a; ér de nu, voiu lasá altor'a sarcin'a de a face mai bine.

ACTELE SOCIETATEI TRANSILVANIA.

Cartea V. si VI. An. II. Adun. I. si II. din 1869.
Bucuresci. Imprimeri'a statulu.

Tabla de materie.

Apelulu comitetulu societatii Transilvania;
Adunarea I. din acestu anu 1869 a societatii Transilvania: a) Siedinti'a I. din 26. Ianuariu, in care se coprinde darea de séma a presiedintelui facuta in numele comitetulu; b) Siedinti'a II. din 9. Februariu, in care se coprinde raportulu comisiunei si poesi'a „Romanulu din Crisian'a“ declamata de D. Pompiliu; c) Bilanciu de veniturile si cheltuelile societatii de la 1. Iuliu pana la 31. Decembre 1868.

Adnecese: a) Donatiunea facuta societatii de D. Nicolae Opranu; b) Estractu de procesulu-verbalu alu comitetulu societatii Transilvani'a pentru impartirea stipendieloru; c) Vorbirea D-lui Tell contra societatii Transilvani'a in siedintia Senatulu din 29. Novembre 1868.; d) Traducerea vorbirei D-lui Tell in „Le Moniteur Roumain“, 1868. Nro. 2. e) Rspunsu la vorbirea D-lui Tell; f) Estractu din procesulu-verbalu alu comitetulu societatii Transilvani'a, prin care protestu contra traducerii infidele a discursulu D-lui Tell in Monitoriu editiunea francesca; g) Interpelatiunea D-lui Chtiu asupra Monitorulu editiunea francesca; h) Votarea a 6000 lei noi in siedinti'a Adunarii deputatiloru din 13. Ianuariu 1869; i) Interpelatiunea Cernatescu, si independintia societatii Transilvani'a, in siedinti'a

Adunari deputatiloru din 15. Ianuaru 1869; j) Societatea Transilvani'a. A treia ei aniversaria din 3 Maiu 1869; l) Poesia declamata, cu ocasiunea aniversarii de 3. Maiu 1869, de D. S. Ursianu.

Adunarea II. a societatii Transilvania din 1869: a) Siedintia I. din 29. Iuniu, in care intre altele se coprinde darea de séma a presiedintelui facuta in numele societatii si discursulu D-lui Tacitu despre datinele Romaniloru la Craciunu; b) Siedinti'a II. din 6. Iuliu, in care intre altele se coprinde raportulu comisiunei si poesi'a D-lui Lapedatu intitulata „Vitejii Daciei; c) Bilantiu de veniturile si cheltuelile societatii de la 1. Ianuaru 1869. pana la 1. Iuliu 1869; d) Tabelu generalu de veniturile si cheltuelile societatii dela 1. Iuliu 1868 pana la 1. Iuliu 1869.

Membrii comitetului.

Membrii adunarii societatii,

Bine-facétorii, presiedintii si membrii pe onóre ai societatii Transilvani'a.

Stipendistii societatii Transilvani'a.

Studentii subventionati de consiliulu comunalu de Galati, precumu si studentii, ale caroru subventiuni s'au refusat pre acestu anu de catra consiliulu judetianu de Covurluiu.

Lista de toti membri societatii inscrisi dela 1. Iuliu 1868, pana la 1. Iuliu 1869; si sumele intrate de la acestia, precumu si donatiunile facute in cursulu acestui anu.

ACTELE SOCIETATEI TRANSILVANI'A.

Cartea III. si IV. Adunarea din Maiu si cea din Septembrie 1868. Imprimeri'a statului.

Tabla de materic.

Decretulu domnescu, prin care se recunósce si se aproba societatea si statutele societatii Transilvani'a.

Apelulu comitetului societatii Transilvani'a.

Adunarea societatii Transilvani'a din Maiu 1868: a) Siedinti'a I. din 12. Maiu, in care se coprinde darea de séma a presiedintelui facuta in numele comitetului societatii; b) Siedintia II. din 14. Maiu, in care se coprinde raportulu comisiunei, regulamentulu de concursu, discursulu d-lui Strajanu, si poesi'a lui Muresianu „Glasulu unui romanu“ declamata de Pompiliu; c) Bilanciu de veniturile si cheltuelile societatii pe lunile Februarie, Martie si Aprile 1868.

Diu'a aniversaria a societatii Transilvani'a, in care se coprinde poesi'a d-lui Ursianu „Transilvania.“

Poesi'a d-lui Botezeanu dedicata societatii Transilvani'a.

Responsulu comitetului asociatiunei Transilvane din Sibiu la o adresa a societatei Transilvani'a din Bucuresci.

Adunarea societatii Transilvani'a din Septembrie 1868: a) Siedinti'a I. din 21. Septembrie, in care se coprinde darea de séma a presiedintelui facuta in numele comitetului societatii; b) Siedintia II. din 23. Septembrie, in care se coprinde raportulu comisiunei si alegerea noului comitetu; c) Bilanciu pre lunile Maiu si Iuniu 1868; d) Tabelu generale de veniturile si cheltuelile societatii in cursulu anului 1867—1868. Iulie 1.

Adunarea extraordinaria a societatii Transilvani'a din 28. Septembrie 1868.

Membrii comitetului.

Membrii adunarei societatii Transilvani'a.

Lista de toti membri societatii inscrisi dela 1. Iuliu 1867, pana la 1. Iuliu 1868; si sumele intrate dela acestia, precum si donatiunile facute in cursulu acestui anu.

• CHRISTIANISMULU SI CATHOLICISMULU.

De I. Eliade R. Bucuresci 1870, pag. 80. (Philippica in contra catholicismului apusénu.)

FRAGMENTU ISTORICU asupra ultimei destructii a SANTEI CETATI IERUSALIMULUI

si a capitulari Vizantie, Roma noua acum Constantinopole, dedicate Altetiei sale preainaltiatului nostru Domnu Carolu I. de Ieromonahul Anania Melega, Confesorele regimentului de calarasi.

Un volumu in trei parti.

Ilustratu cu tabloulu capitalei Ierusalimului sf vederea santului morment dupa cum esista in timpul present. Bucuresci, imprimeri'a statului, anulu 1869 Ian. 21. 4° mare, 250 pagine cu litere cicero, charthia destulu de fina, adeca editiune precumu se face pe spelele unui domnitoriu.

Errata mai bine de duóe pagine; facédu inse una corectura acurata, numerulu eroriloru ar esi in-treitu si inpatratu mai mare decâtu se vede in acelea duóe pagine; preste acésta ortografiei nu'i mai poti da de urma. Ce pecatu cà una carte, la care auctoriulu va fi lucratu cu mare zelu si devotamentu si pentru care s'au versatu atatea spele, a esitu in ase-menea costumu negligé.

Sunt depuse spre vendiare la toti librarii romani din Bucuresci si la subsemnatulu in seminariulu de Bucuresci:

Psichologi'a si logic'a (partile I. si II. a principiiloru de filosofia) cu pretiu de 3 lei n.

Moral'a si teodice'a (partile III. si IV. a principiiloru de filosofia) cu pretiu 2 lei n.

Istori'a filosofiei despre Alb. Schuegler (partea I. Istori'a filosofiei antice si a evului pe midiulocu) cu pretiu de 4 lei n.

I. Gen. Enacénu.

Comitetulu societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a a decisu conformu cu §§ 13 si 20 p. 2 din statutele cele reformate, a se tiené adunarea generale in Cernauti marti in $10\frac{1}{22}$. Februaru 1870 la 10 óre de deminéti'a in sal'a magistratului.

Programulu acestei adunari va fi urmatoriulu:

- 1) Raportulu comitetului despre lucrarile sale in anulu 1869;
- 2) Incuviintiarea budgetului societatii pe a. 1870;
- 3) Propuneri si discursuri sciintifice si literarie;
- 4) Alegerea membriloru comitetului conformu § 14 p. 1, si § 18 din statutele societatii;
- 5) Alegerea de trei membri spre cercetarea socoteleloru an. 1870 conformu § 14 p. 6. Cernauti, in 25. Ian. (6. Febr.) 1870.

Georgiu Hurmuzachi,
presiedinte.

M. Calinescu,
secretariu.